

Möte med MKB-forum i Oskarshamn

Datum: 1 juni 2005, klockan 9.30 – 15.00.

Plats: Kapsellaboratoriet, Oskarshamn.

Närvarande

Länsstyrelsen i Kalmar län: Ulf Färnhök (ordförande) och Sven Andersson.

Oskarshamns kommun: Rigmor Eklind, Charlotte Liliemark, Kaj Nilsson, Göte Pettersson, Lars Tyrberg, Peter Wretlund och Harald Åhagen.

SKI: Magnus Westerlind.

SSI: Björn Hedberg och Elisabeth Öhlén.

SKB: Claes Thegerström (del av mötet), Anders Nyström, Katarina Odéhn, Olle Olsson, Erik Setzman, Peter Wikberg och Lars Birgersson (sekreterare).

Observatörer: Göran Sundqvist och Mark Elam, Göteborgs Universitet.

Dagordning

DATUM

2005-05-26

REG.NR

FÖRFATTARE

Lars Birgersson

MKB-forum i Oskarshamn, 1 juni 2005.

Lokal: Kapsellaboratoriet, Oskarshamn. Konferenslokal: Slipen

Tidpunkt: 9.30-16.00.

1. Fastställande av dagordning
2. Föregående mötesanteckningar
3. Oskarshamns kommun
 - 3.1 Lägesrapport
 - 3.2 MKB-frågor
 - 3.3 Rapporters tillgänglighet
4. SKB
 - 4.1 Aktuellt från platsundersökning i Forsmark
 - 4.2 Aktuellt från platsundersökning i Oskarshamn
 - 4.3 Lägesrapport för Clab II och inkapslingsanläggningen
 - 4.4 Aktuellt om MKB och samråd
 - 4.5 Information om studieresa 25-27 augusti
5. SKI – lägesrapport
6. SSI – lägesrapport
7. Länsstyrelsen – lägesrapport

Svensk Kärnbränslehantering AB

Postadress Box 5864, 102 40 Stockholm

Besöksadress Brahegatan 47

Telefon 08 - 459 84 00 *Fax* 08 - 661 57 19

www.skb.se

Org.nr. 556175 - 2014 *Säte* Stockholm

8. Diskussionspunkter.

- 8.1 Beslutsprocessen. Fortsatt diskussion från förgående möte.
 - SKB informerar om inkomna synpunkter med mera
 - Oskarshamn kommun ger sin syn på beslutsprocessen
- 8.2 Miljöprövningen av Ringhals
 - SKB:s syn på miljödomstolens yttrande
- 8.3 MKB-forums framtid. En förutsättningslös diskussion om MKB-forums form, innehåll, omfattning av möten som är öppna för allmänheten, MKG:s begäran om att få delta mm.

9. Övriga frågor

I samband med mötet arrangeras visning av kapsellaboratoriet.

Sammanträde med MKB-forum i Oskarshamn för studier av slutförvarssystem för använt kärnbränsle i Oskarshamns kommun.

Tid: Onsdagen den 1 juni 2005, kl. 9.30 - 15.00.

Plats: Kapsellaboratoriet, Oskarshamn.

Närvarande:

Länsstyrelsen i Kalmar län: Ulf Färnhök, ordförande
Sven Andersson

Oskarshamns kommun: Rigmor Eklind
Charlotte Liliemark
Kaj Nilsson
Göte Pettersson
Lars Tyrberg
Peter Wretlund
Harald Åhagen

SKI: Magnus Westerlind

SSI: Björn Hedberg
Elisabeth Öhlén

SKB: Claes Thegerström (del av mötet)
Anders Nyström
Katarina Odéhn
Olle Olsson
Erik Setzman
Peter Wikberg
Lars Birgersson, sekreterare

Observatörer: Göran Sundqvist, Göteborgs Universitet
Mark Elam, Göteborgs Universitet

Nästa möte: Onsdagen den 24 augusti 2005.

Innehåll

1	Fastställande av dagordning	4
2	Föregående mötesanteckningar	4
3	Oskarshamns kommun	4
3.1	Lägesrapport	4
3.2	MKB-frågor	6
3.3	Rapporters tillgänglighet	8
4	SKB	9
4.1	Aktuellt från platsundersökning i Forsmark	9
4.2	Aktuellt från platsundersökning i Oskarshamn	9
4.3	Lägesrapport för Clab och inkapslingsanläggningen	10
4.4	Aktuellt om MKB och samråd	10
4.5	Information om studieresa 25-27 augusti	12
5	SKI - lägesrapport	12
6	SSI – lägesrapport	12
7	Länsstyrelsen – lägesrapport	13
8	Diskussionspunkter	14
8.1	Beslutsprocessen	14
8.2	Miljöprövningen av Ringhals	14
8.3	MKB-forums framtid	15
9	Övriga frågor	16

Bilagor

Samtliga bilagor, förutom bilaga 2 och 3, utgörs av kopior på visade OH-bilder. Bilaga 2 är en skriftlig lägesrapport från Oskarshamns kommun, vilken även delades ut i samband med mötet. Bilaga 3 är kommunens MKB-frågor.

Bilaga 1	Lägesrapport för LKO-projektet. Översikt.
Peter Wretlund, Oskarshamns kommun.
Bilaga 2	Skriftliga lägesrapporter för LKO-projektet.
Oskarshamns kommun.
Bilaga 3	MKB-frågor från Oskarshamns kommun, samt SKB:s svar.
Oskarshamns kommun och SKB.
Bilaga 4	Lägesrapport från platsundersökningen i Forsmark.
Olle Olsson, SKB.
Bilaga 5	Lägesrapport från platsundersökningen i Oskarshamn.
Peter Wikberg, SKB.
Bilaga 6	Lägesrapport om inkapslingsanläggningen.
Anders Nyström, SKB.
Bilaga 7	Lägesrapport för MKB och samråd.
Erik Setzman, SKB.
Bilaga 8	Information om studieresa 25-27 augusti
Erik Setzman, SKB.
Bilaga 9	SKB:s syn på beslutsprocessen
Erik Setzman, SKB.
Bilaga 10	SKB:s syn på miljöprovningen av Ringhals.
Erik Setzman, SKB.
Bilaga 11	MKB-forums framtid.
Peter Wretlund, Oskarshamns kommun.

1 Fastställande av dagordning

Utskickat förslag till dagordning godkändes.

2 Föregående mötesanteckningar

Föregående protokoll, nr 50 från sammanträde 2005-03-11, har varit på granskning. Under mötet cirkulerades protokollet för underskrift.

3 Oskarshamns kommun

3.1 Lägesrapport

Peter Wretlund, Oskarshamns kommun, gav en övergripande lägesrapport för arbetet inom LKO-projektet, se *bilaga 1*.

SKB:s samhällsutredningar har nu kommit så långt att resultat börjar komma fram. Peter Wretlund framförde att de resultat som hittills framkommit har rönt stort intresse.

Samverkan med Östhammar fortsätter. Vid det möte som nyligen hölls diskuterades bland annat vad som bör tas upp på det gemensamma MKB-mötet som kommer att hållas innan studieresan i augusti.

Inför mötet hade skriftliga lägesrapporter distribuerats i vilka hittills utfört arbete och planering av kommande arbete i *Misterhultsgruppen*, *Samhällsgruppen*, *Kommungruppen* och *Säkerhetsgruppen* redovisas, se *bilaga 2*.

Misterhultsgruppen har haft två möten sedan senaste mötet med MKB-forum. Arbetet i *Misterhultsgruppen* har under hand lett fram till att ett behov har identifierats av att bilda en från LKO fristående organisation, som kan arbeta med bygdens utvecklingsfrågor. Under april bildades därför *Misterhultsbygdens intresseförening*, som bland annat ska ha till uppgift att verkställa och på andra sätt genomföra de utvecklingsprojekt som identifierats i utvecklingsplanen.

Genom denna organisationsförändring ges *Misterhultgruppen* ytterligare utrymme att mer intensivt arbeta med de lokala miljöfrågor som allt mer kommer att hamna i fokus vartefter platsundersökningarna framskrider. En lämplig arbetsform för de lokala miljöfrågorna har diskuterats. Efter de goda erfarenheter som gjorts med en arbetsgrupp för samhällsutredningarna vill vi föreslå ett liknande arbetssätt för de här frågorna. Arbetsgruppen bör bestå av representanter för *Misterhultsgruppen* och SKB.

Kommungruppen framförde att allt eftersom konkretiseringsgraden i kärnavfallsprojektet ökar, ökar även intresset inom kommunförvaltningen för projektet och dess effekter. Information till de kommunanställda är därför av stor betydelse. En inbjudan till kommunanställda att besöka Clab och Äspölaboratoriet har slagit mycket väl ut.

Samhällsutredningarna om spin off-effekter samt turism och image har uppmärksamrats på olika sätt i företagsorganisationer, kommunala företag och inom de kommunala förvaltningarna. Nu gäller det att sprida kunskaperna i utredningarna. Såväl näringslivet som kommunen måste redan nu förbereda sig och vara aktiva om man ska kunna tillgodogöra sig de positiva effekter som kan komma med ett slutförvar.

Dokumentationen från MKB-seminariet om Hallandsåsen den 19 januari är klar och kommer att tryckas och distribueras under sommaren.

Samhällsgruppen framförde att de arbetsformer som överenskommits med SKB rörande samhällsutredningarna nu fungerar bra.

SKB:s samhällsutredningar sker i nära samarbete med kommunens samhällsgrupp. För närvarande följer gruppen de utredningar som pågår avseende turist- och imagefrågor, spin-off, EU och andra länders avfall samt erfarenheter från andra större etableringsprojekt. Vissa av utredningarna är gemensamma för Oskarshamn och Östhammar. Kommande utredningar omfattar en upphandlingsutredning och en fördjupning i imagefrågan. En viktig fråga för samhällsgruppen är att diskutera hur man vill prioritera resterande samhällsutredningar.

Säkerhetsgruppen har sedan MKB-forums senaste möte deltagit i ett antal aktiviteter som ordnats av SKB, SSI, SKI samt LKO-projektet. Aktiviteterna har bland annat berört SSI:s expertpanel, interimrapporten för SR-Can och ett seminarium om Weichsel-istiden. Gruppen har även tagit del av SKB:s nya arbetsplan för redovisning av alternativa metoder. Det intryck gruppen fått är att SKB nu tar ett mer seriöst grepp om frågan än tidigare - dels generellt om alternativ, dels särskilt om djupa borrhål.

Säkerhetsgruppen har träffat kanslichefen på MKG, Johan Swahn. Vid mötet informerade MKG och säkerhetsgruppen varandra om sin verksamhet.

3.2 MKB-frågor

Inför mötet hade LKO:s säkerhetsgrupp ställt tre ”MKB-frågor” till SKB.

Frågorna berörde:

- MKB-fråga nr 9 – Användning av bergmassor
- MKB-fråga nr 10 – Bentonit, transporter och pressning
- MKB-fråga nr 11 – Transparens i platsvalet

Kommunens MKB-frågor, samt SKB:s svar på dessa framgår av *bilaga 3*.

MKB-fråga nr 9 – Användning av bergmassor

LKO:s Kommungrupp har formulerat MKB-fråga nr 9 avseende användning av bergmassor, se *bilaga 3*.

Då slutförvaret byggs kommer cirka 3 miljoner m³ berg att hanteras på olika sätt. Av denna volym beräknas cirka 1 miljon m³ bli överskott, som ska transporteras bort från området. Kommunen ser överskottet som en resurs som kan användas på ett utvecklande sätt. Kommunen önskar en utredning där man undersöker hur, var och när bergmassorna kan komma till användning.

SKB framförde att ett överskott om cirka 1 miljon m³ bergmassor kommer att uppstå vid tillredningen av tillfarterna till slutförvaret, det vill säga under de första 7-8 åren efter det att bygget inletts. Det är en period som ligger relativt nära i tiden varför det borde finnas goda möjligheter att bedöma avsättningsmöjligheterna för bergmassorna. Under drift uppstår inget nettoöverskott.

SKB delar kommunens syn om att bergmassorna utgör en resurs som bör användas på ett lämpligt sätt. SKB framförde att kommunen bör göra en sammanställning av möjliga projekt varefter SKB kan utreda hur dessa projekts behov av bergmassor skulle kunna tillgodoses.

MKB-fråga nr 10 – Bentonit, transporter och pressning

LKO:s Kommungrupp har formulerat MKB-fråga nr 10 avseende pressning och transporter av bentonit, se *bilaga 3*.

Kommunens generella krav är att så mycket som möjligt av erforderlig verksamhet och anläggningar för slutförvarssystemet också ska lokaliseras till den kommun där slutförvaret placeras. Oskarshamns hamn bör ha goda förutsättningar att fungera som mottagare och kunna magasinera bentoniten. Även en anläggning för pressning av bentonitblock bör med fördel kunna placeras inom hamnområdet

eller i dess omedelbara närhet. Detta alternativ behöver utredas tillsammans med alternativen att förlägga verksamhet och anläggningar till Simpevarp eller i direkt anslutning till slutförvarsplatsen.

SKB svarade att eftersom det rör sig om stora mängder lermaterial under lång tid så bör hamnen för lossningen av massorna vara så nära slutförvaret som är praktiskt möjligt. Detta för att minimera vägtransporter. Oskarshamns hamn borde vara ett bra alternativ.

Vad gäller tillverkningen av block för buffert och alternativt återfyllning så planeras denna att placeras direkt i anslutning till slutförvaret. Vad gäller eventuell tillverkning av block för återfyllnaden så kommer dessa troligen att innehålla krossat berg från slutförvaret vilket gör att transportbehovet minskar avsevärt om tillverkningen sker direkt i anslutning till slutförvaret.

MKB-fråga nr 11 – Transparens i platsvalet

LKO:s Säkerhetsgrupp har formulerat MKB-fråga nr 11 avseende transparens i platsvalet, se *bilaga 3*.

Hur ska olika platsvalskriterier vägas samman till en samlad värdering?

Kommunen önskar att SKB tar fram en rapport som tydligt redovisar platsvalsfaktorerna (t ex geologi, inkluderande kust-inland, mark och miljö, samhällsaspekter), hur de eventuellt har modifierats mellan olika steg i platsvalet, hur de har använts i dessa olika steg, samt hur de ska användas i det slutliga platsvalet.

SKB framförde att man senast i FUD 2004 redovisat de principer man avser tillämpa i platsvalet. De redovisades mera utförligt redan i FUD-K och inga förändringar av betydelse har skett sedan dess.

Transparens i platsvalet uppnås genom en tydlig presentation av faktorer av betydelse för säkerhet, strålskydd, miljökonsekvenser och samhällspåverkan underbyggd av fakta från de platser som undersökts, utretts och analyserats. Det är SKB:s uppgift att lägga fram fakta på ett väl strukturerat och pedagogiskt sätt så att grunderna för platsvalet kan förstås av berörda. SKB anser inte att en teoretisk genomgång av platsvalsfaktorer och en särskild redovisning av dessa utöver de som redan lämnats skulle tillföra något positivt till beslutsprocessen i detta skede. Det bästa sättet att uppnå transparens är att SKB på ett tydligt sätt lägger fram fakta och värderingar när de finns sammanställda, vilket vi räknar med kan ske 2008. Alla kan då göra sin egen bedömning baserat på ett fullständigt material – som är tillgängligt för alla.

Diskussion

Användning av bergmassor, dvs MKB-fråga nr 9, diskuterades. Både kommunen och SKB framförde att det är viktigt med en regelbunden dialog för att till exempel överskottet av bergmassor används på ett lämpligt sätt. SKB vet hur stora mängder bergmassor det rör sig om och när de kommer i tiden. Kommunen har kännedom om möjliga projekt som kan komma att få behov av bergmassor.

Transparens i platsvalet, dvs MKB-fråga nr 11, diskuterades. Kommunen framförde att man önskar en tydlig redovisning av hur olika platsvalsfaktorer ska användas i det slutliga platsvalet. SKB framförde att en genomgång av platsvalsfaktorer och en särskild redovisning av dessa utöver de som redan lämnats inte skulle tillföra något i detta skede. Diskussionen resulterade i att SKB ger ett skriftligt svar på kommunens MKB-fråga som är fylligt och refererar till aktuella rapporter.

Uppföljningen av kommunens MKB-frågor diskuterades. Kommunen har ställt totalt elva MKB-frågor till SKB. Frågorna har tagits upp vid möten med MKB-forum och besvarats av SKB. Kommunens intention har dock varit att MKB-frågorna skulle vara "mer levande" och inte bara besvaras vid ett enstaka tillfälle, för att därefter falla i glömska. Diskussionen resulterade i att den framtida ambitionsnivån bör vara att regelbundet, till exempel årligen, ha en statusgenomgång/avstämning av samtliga MKB-frågor.

Beslut

Kommunen och SKB behöver ha en dialog för att säkerställa att användning av bergmassor kommer att ske på ett lämpligt sätt. Peter Wikberg fick i uppdrag att förmedla kontakt mellan SKB:s utredare och kommunen.

Även transporter och hantering av bentonit kräver en dialog mellan SKB och kommunen för att uppgiften ska lösas på bra sätt. Peter Wikberg fick i uppgift att anordna ett möte där SKB informerar kommunen om läget i projekteringsarbetet.

3.3 Rapporters tillgänglighet

Kommunen tog upp frågan om rapporters tillgänglighet med anledning av att säkerhetsbedömningen för Simpevarp är skriven på engelska. Detta innebär att den blir svår eller omöjlig att tillgodogöra sig för LKO-deltagare och intresserade invånare.

Olle Olsson, SKB, framförde att den aktuella rapporten främst är skriven för myndigheterna. Även om rapporten skulle översättas till svenska, så skulle den i stora delar vara svårtillgänglig för icke-experten. Antagligen är det bättre att den

person på SKB som arbetar med långsiktig säkerhet, Allan Hedin, kommer och informerar kommunen.

Olle Olsson framförde vidare att den rapport som kommer att ligga till grund för prioriteringen mellan Simpevarp och Laxemar kommer att vara skriven på svenska. I denna rapport kommer de preliminära säkerhetsbedömningarna att inarbetas. Rapporten planeras klar i februari 2006.

SR-Can kommer att få en sammanfattning på svenska på cirka 100 sidor.

4 SKB

4.1 Aktuellt från platsundersökning i Forsmark

Olle Olsson, SKB, gav en lägesrapport från platsundersökningen i Forsmark, se *bilaga 4*.

Arbetet med platsundersökningen i Forsmark går enligt planering. Resultaten från borrhålen visar att vattengenomsläppligheten är hög nära ytan (ned till cirka 200 m djup) för att vara mycket låg på större djup.

I slutet av april hölls ett möte med myndigheterna om de höga bergspänningarna på förvarsdjup i Forsmarksberget. Slutsatsen var att trots att det rör sig om höga bergspänningar, så är de hanterbara.

4.2 Aktuellt från platsundersökning i Oskarshamn

Peter Wikberg, SKB, redogjorde för platsundersökningen i Oskarshamn, se *bilaga 5*.

Sedan drygt ett år pågår platsundersökningar i både Simpevarps- och Laxemarområdet. För Simpevarp har en säkerhetsbedömning tagits fram. Den visar att Simpevarps berggrund har det som krävs för att det ska gå att bygga ett djupförvar där. Området är tillräckligt stort och det uppfyller de grundläggande kraven som ställs på berget vid djupförvaring av använt kärnbränsle.

För närvarande är platsundersökningarna fokuserade på Laxemarområdet. Det kommer att dröja ungefär ett halvt år innan det är möjligt att göra motsvarande säkerhetsbedömning av Laxemarberget. De resultat som hittills framkommit indikerar att en sprickzon delar upp Laxemar i en nordlig och en sydlig del. Zonens egenskaper undersöks för närvarande.

Resultaten visar att berggrundsförhållandena är likartade på Simpevarp och Laxemar, varför SKB prioriterar det område som ger en större flexibilitet för kommande detaljplanering av förvarets ovan- och underjordsdelar. Laxemarområdet är dubbelt så stort som Simpevarp och ger därmed en större flexibilitet. Den formella prioriteringen görs vid årsskiftet 2005/2006 då en preliminär säkerhetsbedömning finns för båda områdena.

4.3 Lägesrapport för Clab och inkapslingsanläggningen

Anders Nyström, SKB, redogjorde för SKB:s arbete med inkapslingsanläggningen, se *bilaga 6*

Inkapslingsanläggningen planeras att byggas i anslutning till Clab. Det pågående projekteringsarbetet har visat att det finns fördelar ur hanteringssynpunkt med att vrida anläggningen 90 grader mot ursprungligen planerat. Denna ändring har dock resulterat i att projekteringsarbetet har försenats något. Vridningen innebär att anläggningen kommer att rymmas inom detaljplanelagt område för industrianläggning, medan vägar, staket med mera i viss utsträckning kan komma att placeras utanför det området.

SKB har nyligen valt friction stir welding (FSW), vilket är en form av friktionssvetsning, som referensmetod för att försluta kopparkapslarna.

Claes Thegerström, SKB, informerade om att SKB:s styrelse nyligen beslutade att SKB under hösten 2006 ska ta över driften av Clab i egen regi.

I dagsläget är SKB tillståndshavare och anläggningsägare, men driften av anläggningen sköts av OKG på entreprenad. Övertagandet av Clab är ett led i att SKB säkrar och breddar den egna kompetensen rörande drift av kärntekniska anläggningar inför byggande och drift av inkapslingsanläggningen och slutförvaret. Övertagandet innebär att SKB tar över de 50-60 personer som arbetar på anläggningen.

Kommunen frågade om det är aktuellt för SKB att även överta driften av SFR. Claes Thegerström svarade att ett sådant övertagande för närvarande inte är aktuellt.

4.4 Aktuellt om MKB och samråd

Erik Setzman, SKB, informerade om arbetet med MKB och samråd, se *bilaga 7*.

”Omfattnings- och avgränsningsrapporten” håller på att skrivas, men arbetet har tillfälligt avstannat. Anledningen är att SKB:s modifiering av

ansökningsprocessen delvis påverkar vad som kommer att tas upp i de olika MKB-dokumenterna och påverkar därmed innehållet i rapporten. Rapporten kommer att färdigställas under sommaren.

Sammanställningen av genomförda samråd, enligt miljöbalkens 6:e kapitel, under 2004 har nyligen kommit från tryckeriet. Det är andra året som en sammanställning av genomförda samråd tas fram. Sammanställningarna kommer att vara underlag för de samrådsredogörelser som ska bifogas tillståndsansökningarna och kan även ses som ett komplement till de årsrapporter som skrivs för respektive plats.

Den 5 april höll SKB samrådsmöte med allmänheten i Oskarshamns kommun. Syftet med mötet var att presentera och diskutera var en inkapslingsanläggning och ett slutförvar skulle kunna placeras, samt vilka störningar som kan uppstå i samband med till exempel bergarbeten och transporter under byggande och drift. Motsvarande möte med "fritidsboende" kommer att hållas den 3 juli.

Den preliminära planeringen för efterföljande samrådsmöten med allmänheten är:

- "Sen höst" 2005. Samrådsmöte som behandlar struktur och innehåll i MKB-dokumenterna, speciellt för inkapslingsanläggningen.
- "Våren" 2006. Samrådsmöte om redovisning i MKB-dokumenterna av alternativa metoder och lokaliseringar.
- "Hösten" 2006. Samrådsmöte med fördjupat aktuellt underlag om valt område (Simpevarp eller Laxemar).

Motsvarande möten kommer att hållas i Forsmark.

Enligt Esbo-konventionen ska samråd ske med andra länder. Information om projekten och förfrågan om att delta i samråd skickas (via Naturvårdsverket) till länderna kring Östersjön i höst.

Diskussion

Diskussionen i samband med Erik Setzman's presentation behandlade främst om och i så fall hur kommunen kommer att arbeta med den preliminära MKB:n för inkapslingsanläggningen. Under hösten 2005 kommer SKB att vid samrådsmöte med allmänheten presentera struktur och innehåll i MKB-dokumenterna, speciellt för inkapslingsanläggningen. I samband med detta skulle även andra intressenter, såsom kommunen, kunna få ta del av SKB:s tankar vad gäller struktur och innehåll i MKB-dokumenterna. Preliminär version av MKB-dokumentet kommer dock inte att finnas framme förrän våren 2006, det vill säga några månader innan ansökan enligt kärntekniklagen för inkapslingsanläggningen ska lämnas in.

Kommunen framförde att om man ska ge synpunkter på den preliminära MKB:n så tar detta åtminstone 2-3 månader. SKB framförde att den "avstämning" som utlovats med kommunen lämpligen skulle kunna vara att kommunen lämnar sina synpunkter på den övergripande bild av struktur och innehåll i MKB:n som kommer att ges under hösten 2005. Det vill säga, "avstämningen" skulle omfatta de stora dragen i kommande MKB-dokument. SKI framförde att det är sökanden, dvs SKB, som är ansvariga för innehållet i MKB:n och att kommunen kommer att få granska det färdiga dokumentet efter att ansökan inlämnats. Diskussionen resulterade i att det är viktigt att komma överens om när avstämning med kommunen ska ske och vad den ska omfatta.

4.5 Information om studieresa 25-27 augusti

Erik Setzman informerade om studieresan till Frankrike 24-27 augusti, se *bilaga 8*.

Den 24 augusti kommer gemensamt möte att hållas på Arlanda med MKB-forum och MKB- och samrådsgrupp Forsmark. Därefter avfärd till Frankrike för att bland annat få information från ANDRA om det Franska programmet för omhändertagande av använt kärnbränsle och besök i underjordslaboratoriet i Bure.

5 SKI - lägesrapport

Magnus Westerlind redogjorde för SKI:s arbete inom några olika områden.

SKI har nyligen genomfört en workshop vilken var fokuserad på kapselfrågor. I höst kommer en workshop att arrangeras, vilken kommer att vara inriktad på safeguardfrågor, både för inkapslingsanläggningen och för slutförvaret.

Magnus Westerlind kommer att sluta sin tjänst som chef för avdelningen för kärnavfallssäkerhet sista juni.

SKI kommer under hösten att genomföra en omorganisation som innebär att avdelningen för kärnavfallssäkerhet och avdelningen för nukleär icke-spridning slås ihop.

6 SSI – lägesrapport

Björn Hedberg gav en lägesrapport för SSI:s arbete.

SSI har nyligen avslutat granskningen av FUD-program 2004. Sammanfattningsvis anser SSI att FUD-program 2004 ger en god bild av ett

utvecklingsarbete som genomförs strukturerat och med höga ambitioner. I vissa avseenden är dock redovisningen oklar eller bristfällig, bland annat vad gäller:

- vilket kunskapsunderlag och vilka återstående kritiska forskningsresultat som SKB anser sig behöva inför kommande stora beslutstillfällen i slutförvarsprogrammet
- plan för försöksdeponering, samt förnyad analys av långtidsförsök
- strategi och tidsplaner för rivning och omhändertagande av avfall från rivning

Synpunkter har kommit in på SSI:s förslag till allmänna råd till slutförvarsföreskrifterna (SSI FS 1998:1). Till sommaren kommer dessa att arbetas in till en färdig produkt.

Version 0 av SSI:s granskningsplan för SKB:s kommande ansökningar har tagits fram. Denna kommer att utvecklas, i samråd med SKI, inför beslutsprocessmötet med kommunerna, SSI och SKI den 21 september.

Vad gäller det pågående projektet om formella expertutfrågningar ”expert panel elicitations” så går det i stort enligt tidplanen. Syftet med projektet är, som tidigare beskrivits, att:

- ge ökade kunskaper avseende metoder för formell expertutfrågning,
- ge ökade kunskaper avseende osäkerheter i olika experters bedömning av en konkret vetenskaplig fråga, och
- beskriva experters bedömning av sannolikheten för jordskalv efter en istid.

Björn Hedberg informerade om att han kommer att vara tjänstledig från SSI i 2 år, med start 28 augusti, för att arbeta som sekreterare i KASAM.

Diskussion

Kommunen framförde att efter att FUD-yttrandena inkommit borde ett seminarium arrangeras där SKB, SKI, SSI och kommunerna deltar.

7 Länsstyrelsen – lägesrapport

Sven Andersson, länsstyrelsen i Kalmar län, gav en lägesrapport om länsstyrelsens arbete.

SKB:s pågående platsundersökning kräver regelbundna samråd med länsstyrelsen enligt miljöbalken 12 kap för de verksamheter eller åtgärder som ”väsentligt kan komma att påverka naturmiljön”. SKB och länsstyrelsen har upparbetat bra rutiner för dessa samråd. Länsstyrelsen har nyligen tagit beslut avseende två nya borrhälsplatser, KLX09 och -10.

OKG har inlämnat tillståndsansökan för effekthöjning. Sven Andersson upplyste om att miljödomstolen i samband med de inledande förhandlingarna pekat på vissa brister i materialet.

8 Diskussionspunkter

8.1 Beslutsprocessen

Erik Setzman, SKB, presenterade SKB:s syn på beslutsprocessen, se *bilaga 9*.

Vid föregående möte med MKB-forum, den 11 mars 2005, gav SKB en utförlig presentation av sitt modifierade upplägg för ansökningarna för inkapslingsanläggningen och slutförvaret. Ansökningsprocessen innebär i korthet att:

- År 2006 ansöker SKB om tillstånd enligt kärntekniklagen för inkapslingsanläggningen.
- År 2008 år ansöker SKB om tillstånd enligt kärntekniklagen för slutförvaret. Vidare ansöker SKB om tillstånd enligt miljöbalken för inkapslingsanläggningen och slutförvaret.

Erik Setzman informerade om att det modifierade upplägget för ansökningarna sedan senaste mötet med MKB-forum diskuterats med bland annat myndigheterna och kommunerna. Den respons SKB fått har varit positiv.

Kommunen framförde att det är viktigt att även övriga aktörer såsom Naturvårdsverket med flera blir engagerade i slutförvarsfrågan.

Länsstyrelsen framförde att inkapslingsanläggningen kommer att byggas intill Clab och vissa delar kommer att bli gemensamma för båda anläggningarna. Vad innebär detta? Enligt kärntekniklagen ska varje anläggning prövas för sig, men är det helt klarlagt att samma gäller för prövningen enligt miljöbalken? Kan denna prövning komma att behöva omfatta den totala anläggningen, det vill säga inkapslingsanläggningen och Clab?

SKI framförde att man med tanke på prövningen enligt kärntekniklagen inte ser några problem med att pröva inkapslingsanläggningen som en separat enhet. Det är däremot viktigt att tydligt definiera vad som tillhör inkapslingsanläggningen respektive Clab.

8.2 Miljöprövningen av Ringhals

Erik Setzman, SKB, presenterade SKB:s syn på miljöprövningen av Ringhals, se *bilaga 10*.

Miljödomstolen i Vänersborg har nyligen yttrat sig över ansökan om tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken till befintlig och utökad verksamhet vid Ringhals kärnkraftverk. Domstolen anser att hinder för bifall föreligger avseende:

- kärnbränsleavfallet enligt hänsynsreglerna i kap. 2,
- kärnkraftsäkerhet enligt stoppregeln i MB 2:9 och
- energihushållning enligt stoppregeln i MB 2:9

Domstolen bedömer förhållandena sådana att målet ska överlämnas till regeringen för prövning av om särskilda skäl för bifall finns.

SKB framförde att man inte instämmer i miljödomstolens bedömning att sluthantering av kärnavfallet inte är löst eller kan lösas så att miljöbalkens krav uppfylls. SKB:s uppfattning är att slutförvaringen med KBS-3 metoden kan ske på ett sätt som uppfyller högt ställda miljö- och säkerhetskrav. Vidare har regeringen, baserat på SKB:s FUD-program, flera gånger uttalat att sluthantering av använt kärnbränsle kan lösas på ett säkert sätt.

De slutsatser SKB drar av miljödomstolens yttrande är bland annat att:

- Miljöbalken är fortfarande oprövad inom området och kan ge utrymme för oförutsedda och skiftande tolkningar.
- Att även så kallade följdföretag till sökt verksamhet ska beaktas var känt men fick större betydelse än förväntat.
- Samspelet mellan miljöbalken och kärntekniklagen respektive mellan miljödomstol och myndigheter fungerar ännu inte tillfredsställande.
- Beskrivning av kärnavfallshanteringen och dess status behövs.

Miljödomstolens yttrande understryker betydelsen av SKB:s nyligen genomförda förändringar av tillståndsprövning och beslutsprocess.

8.3 MKB-forums framtid

Vid förgående möte med MKB-forum framförde kommunen att vid senare möten har lägesrapporteringar fått för stort utrymme, på bekostnad av att diskutera viktiga frågor. Kommunen väckte frågan om hur MKB-forum fortsättningsvis bör arbeta och vilken mötesfrekvens som är lämplig. Kommunen framförde vidare att en lämplig start vore att MKB-forums parter till nästa möte (den 1 juni) funderar igenom vad som skulle kunna förbättras avseende det fortsatta arbetet och att vid mötet diskutera kring temat ”MKB-forums arbete, form och innehåll”.

Inför dagens möte hade SKI, SSI, kommunen och SKB distribuerat sina synpunkter avseende MKB-forums framtid. Synpunkterna har berört omfattningen av möten, i vilken mån MKB-forums möten ska vara öppna för allmänheten, i vilken utsträckning gemensamma möten bör hållas med Samråds- och MKB-

grupp Forsmark med mera. Ulf Färnhök, länsstyrelsen i Kalmar län, informerade om att MKG (Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning) nyligen inkommit med en begäran om att få delta i MKB-forum.

Björn Hedberg framförde att SSI tidigare distribuerat mycket kortfattade synpunkter avseende MKB-forums framtid, och ville därför tydliggöra SSI:s syn på öppna möten och deltagande av vissa miljö- och intresseorganisationer, relaterat till MKG:s begäran att få delta. SSI har tidigare tillstyrkt en försöksverksamhet där vissa miljö- och intresseorganisationer erhåller medel ur kärnavfallsfonden för att delta i (MKB-)samrådsprocessen. SSI anser att de därför ska ges möjlighet att delta i samråden, även MKB-forum, och att SSI vill se dessa organisationer som en resurs i kärnavfallsfrågan, men att SSI och andra aktörer också har möjlighet att ställa vissa krav på dessa organisationer avseende deltagandet och hur de använder medlen ur kärnavfallsfonden. Ett annat skäl för att låta dessa organisationer delta i MKB-forum är att det ligger i linje med resultatet av DIALOG- och RISCOM-projekten, och att det demonstrerar den öppenhet och transparens i slutförvarsfrågan som både SSI, SKI, SKB och Oskarshamns kommun har kommunicerat i ett antal internationella fora.

Peter Wretlund, Oskarshamns kommun, framförde att de synpunkter som framförts visar att MKB-forums parter är överens i vissa frågeställningar, men inte i andra. Eftersom eventuella förändringar i MKB-forums arbetssätt förutsätter konsensuslösningar, förs de fortsatta diskussionerna lämpligen i en arbetsgrupp med representanter för parterna. Målsättningen bör vara att arbetsgruppen bildas snarast, för att kunna komma med en avrapportering vid nästa möte med MKB-forum, den 24 augusti. De OH-bilder Peter Wretlund visade finns i *bilaga 11*.

Följande personer utsågs till att ingå i arbetsgruppen:

- Josefin Päiviö Jonsson (SKI), ordförande och sammankallande
- Tomas Löfgren (SSI)
- Saida L. Engström eller Erik Setzman (SKB)
- Sven Andersson (länsstyrelsen i Kalmar län)
- Kjell Andersson (Oskarshamns kommun)

9 Övriga frågor

Inga övriga frågor fanns.

Vid protokollet

Lars Birgersson

Justeras

Ulf Färnhök

SKI

SKB

Oskarshamns kommun

SSI

MKB-forum juni 2005

LKO lägesredovisning:

- **Samhällsutredningarna – stort intresse**
- **Samverkan Östhammar:**
Utökade samråden, disk MKB-mötet i aug
Gemensamma seminarier miljögrupperna

Lägesrapport från Misterhultsgruppen
Inför MKB-forum den 1 juni 2005

Misterhultsgruppen har sedan föregående MKB-forum den 11 mars 2005 haft två ordinarie möten.

Utöver dessa har gruppens medlemmar såsom deltagare i olika delegationer varit delaktiga i samarbetet med SKB:s utredare inom ramen för samhällsprogrammet.

Resultatet från dessa utredningar ävensom de diskussioner som förts under utredningarnas gång har rapporterats till Misterhultsgruppen och berikat våra interna diskussioner.

Arbetet i Misterhultsgruppen har under den tid som den nya LKO-organisationen varit verksam under hand lett fram till att vi identifierat ett behov av en från LKO fristående organisation, som kan arbeta med bygdens utvecklingsfrågor efter det att resultatet från utredningen om Misterhultsprogrammet funnits klart i form av en utvecklingsplan.

Att en bred lokal förankring i bygden är en förutsättning för att nå reell framgång med ett utvecklingsprogram har vi hela tiden varit övertygade om och för att skapa möjligheter till detta har nu Misterhultsbygdens intresseförening bildats.

Föreningen bildades under april månad och har precis kommit igång med sitt arbete som strukturellt sett är frikopplat från LKO-organisationens.

Tanken är att genomförandet av utvecklingsplanen framöver skall hanteras av Intresseföreningen och att föreningen skall stå öppen för samtliga boende i Misterhultbygden och naturligtvis också andra intresserade stödmedlemmar.

Genom denna organisationsförändring ges Misterhultsgruppen ytterligare utrymme att mer intensivt arbeta med de lokala miljöfrågor som allt mer kommer att hamna i fokus vartefter platsundersökningarna framskrider.

Vi kan i Misterhultsgruppen se ett behov av att tillsammans med SKB komma överens om hur arbetet med de lokala miljöfrågorna skall komma att hanteras framöver och det är vår uppfattning att vi bör kunna använda erfarenheterna från samarbetet med samhällsutredningarna för att hitta lämpliga former för detta.

Lägesrapport kommungruppen inför MKB-forum den 1 juni 2005

Läget i kärnavfallsprojektet har kommit så långt att konkreta förslag/idéer på utformning av anläggningar presenterats. Allt eftersom konkretiseringsgraden ökar, ökar också intresset inom kommunförvaltningen för projektet och dess effekter. Informationen till de kommunanställda om slutförvaret och avfallssystemet i sin helhet är därför av stor betydelse. Ett första steg i den riktningen är att besöka de nuvarande anläggningarna som SKB har i Simpevarp. En ny och mellan SKB och kommunen gemensam inbjudan till kommunanställda att besöka CLAB och Äspölaboratoriet har slagit mycket väl ut.

Samhällsutredningarna om spin off-effekter samt turism och image har uppmärksammats på olika sätt i företagsorganisationer, kommunala företag och inom de kommunala förvaltningarna. Det gäller nu att sprida kunskaperna i utredningarna och göra alla intressenter uppmärksammade på utredarnas slutsatser. Såväl näringslivet som kommunen måste redan nu förbereda sig och vara aktiva om man ska kunna tillgodogöra sig positiva effekter som kan komma med ett slutförvar. Hur detta ska gå till är en fråga som får lösas tillsammans med de inblandade parterna.

Dokumentationen från MKB-seminariet om Hallandsåsen den 19 januari är klar och kommer att tryckas och distribueras under sommaren.

LÄGESRAPPORT SAMHÄLLSGRUPPEN TILL MKB-FORUM 050601

LKO och SKB har nu funnit väl fungerande arbetsformer för samhällsutredningarna.

Läget för de olika utredningarna är i korthet följande:

- Turist och Imageutredningen – Ett seminarium hölls i Oskarshamn där Bengt Sahlberg redogjorde för sin studie och de resultat som kom fram. Under seminariet genomfördes ett grupparbete för att identifiera ytterligare turistkoncept. Rapporten är tryckt och kommer nu att gås igenom av LKO. Utvecklingsgruppen kommer att sammanställa de synpunkter som framkommer och ev önskemål om fördjupningar. Imagefrågan hanterades endast översiktligt i studien och ett fördjupningsbehov har redan identifierats. Samhällsgruppen återkommer med vilka frågor man vill få belysta och SKB håller på att fundera på ett utkast till utredningsuppdrag samt lämplig utredare.
- Spin off utredningen – Ett utkast till rapport föreligger. LKO kommer att lämna synpunkter i juni på rapporten och synpunkter på ev fördjupningar till augusti månad.
- EU och andra länders avfall – Studien är gemensam för Oskarshamn och Östhammar. Studien har kommit igång och ett avstämningsmöte har hållits ungefär halvägs i datainsamlingen. Mötet visade på vikten av att detta material sammanställs pedagogiskt. Beslutsgångarna i EU är komplexa och att beskriva vilka eventuella initiativ som skulle kunna leda att något land skulle tvingas ta emot utländskt avfall är en utmaning. Ett utkast beräknas komma innan sommaren och kommer därefter att skickas ut till LKO organisationen för synpunkter till i höst.
- Erfarenheter från andra större etableringsprojekt – Även denna studie är gemensam för Oskarshamn och Östhammar. Studien pågår och ett avstämningsmöte har hållits mellan utredarna och delegationerna där bland annat önskemål framfördes att även ta med erfarenheter från anläggningar som inte kommit till stånd. Ett utkast till rapport beräknas klar till sommaren och kommer därefter att skickas till arbetsgrupperna i LKO för kommentarer och ev. önskemål om kompletteringar.

Närmast kommande samhällsutredningar omfattar en Upphandlingsutredning och en fördjupning i Imagefrågan. Upphandlingsutredningen kräver speciella arbetsformer vilka kommer att diskuteras i detalj mellan SKB och kommunen. Utredningen beräknas startas upp under andra halvan av september.

Samhällsgruppen kommer under sina kommande möten att diskutera hur man vill prioritera resterande samhällsutredningar.

SKB har nyligen skickat ut en ny intresseanmälan för ytterligare forskningsprojekt. Förslagen kommer att delges kommunerna för synpunkter innan upphandling sker av SKB.

Brev har skickats till samtliga grannkommuner med förslag till en informationsaktivitet - möjligen genom information till respektive KF. Förslaget är att detta ordnas under hösten. Endast Mönsterås har svarat och angivit datum. SKB deltar med information om sitt program.

LKO och SKB stämmer återkommande av arbetet med samhällsutredningarna. Nästa möte är den 23e juni. Med anledning av att det nu börjar strömma in olika rapporter med olika förslag som täcker flera olika områden inom utveckling, lokal etablering, turistprojekt mm. Inom de olika utredningarna framkommer även konkreta förslag till fortsatt verksamhet och förväntningar byggs upp med anledning av detta. LKO på att se över hur dessa frågor skall samordnas till ett samlat underlag för vidare diskussion med SKB.

Säkerhetsgruppen

2005-05-30

Säkerhetsgruppen har sedan MKB forums senaste möte deltagit i ett antal aktiviteter som ordnats av SKB, SSI, SKI samt LKO projektet. Ett antal planerade aktiviteter har försenats så att de i stället äger rum efter sommaren. Det gäller framför allt ett möte som vi ska ha med SKI och SSI om villkor 7 samt det möte SSI ordnar om de allmänna råden.

SSI: s expertpanel

Vi har följt projektets vidare utveckling och expertgruppens tillsättning. Vi ska få en redovisning av resultaten den 28 september och SSI: s slutrapport planeras till december. Kommunen kommer att i samråd med Östhammar ta ställning till vidare engagemang, hur kommunen eventuellt ska delta projektets avslutning och hur vi ska behandla resultaten, inte minst med hänsyn till att den kommunala insynen och deltagandet blev av mindre omfattning än vad vi kunde förutse.

Interimsrapporten SR-can

Vi har deltagit i myndigheternas information om resultatet av deras granskning den 8:e april. Vi kunde konstatera att det finns en del frågor kvar där SKB behöver utveckla säkerhetsanalysen. SKB:s nya förslag till beslutsprocess ställer också frågor om säkerhetsanalysens omfattning i SR-can i förhållande till SR-site som kommer till den fullständiga ansökan år 2008.

Kopparkapsel

Lars Cederqvist på SKB har redovisat arbetet med utvecklingen av svetsmetoderna för kopparkapslarna. Båda svetsmetoderna, elektronstrålesvetsen och friktionssvetsen, fyller SKB: s krav på svetskvalitet. SKB har nu valt alternativ.

EU och andra länders avfall

Delegationen för denna utredning träffades den 22 april. En preliminär version av utredningen beräknas klar i juni månad. Versionen kommer att skickas ut till arbetsgrupperna som får möjlighet att lämna synpunkter. Ett seminarium med presentation av utredningen planeras i höst.

Seminarium om Weichsel-istiden

Åke Nilsson har deltagit i ett seminarium om Weichsel-istiden som SKB hade den 15 mars. Hans slutsats var att osäkerheterna kräver flera alternativa istidsscenarier.

Arbetsplan - Redovisning alternativa metoder

Vi har deltagit i SKBs redovisning av sin nya arbetsplan för alternativa metoder. Vårt intryck är att SKB nu tar ett mer seriöst grepp om frågan än tidigare - dels generellt om alternativ, dels särskilt om djupa borrhål.

Presentation av MKG

Kanslichefen på MKG, Johan Swahn, presenterade MKG:s planer för säkerhetsgruppen den 18:e maj, då vi också informerade om säkerhetsgruppens verksamhet.

I övrigt ser vi fram mot en intensiv höst, som kommer att omfatta bland annat en genomgång med SKI och SSI av frågelistan kopplad till villkor 7 den 8:e september.

Slutförvarssystem i Oskarshamns kommun - utökat samråd.
Anmälan till Svensk Kärnbränslehantering AB av
MKB-fråga från kommunen.

FRÅGA NR 9

2005-04-19

Frågan anmäld av:

LKO:s Kommungrupp

Ämnesområde:

Användning av bergmassor från utbyggnad av slutförvar.

Frågeställning:

I arbetena med slutförvaret beräknas 3 milj m³ berg schaktas och hanteras på olika sätt. Ca 1 milj m³ beräknas bli överskott från arbetena som ska transporteras bort från området.

Kommunen ser överskottet en resurs som kan användas på ett utvecklande sätt. Kommunen önskar en utredning där man undersöker hur, var och när bergmassorna kan komma till användning.

Kommunens uppfattning i frågan och om behovet av utredning:

Vid tidigare bergarbeten i Simpevarpsområdet har överskott på bergmassor kunnat användas i kommunens infrastruktur. Nu senast till den nya vägen förbi Fårbo och vid tidigare tillfällen för utbyggnad av kajer och vågbrytare i hamnen i Oskarshamn.

Användning av sådana kvantiteter som det nu är frågan om kräver god planering och framförhållning. Det är framför allt när det gäller ny eller förbättrad infrastruktur som planeringstiden är lång. Med rätt projekt och god planering kan bergmassorna bidra till en utveckling i kommunen.

Kommunen önskar en utredning där man inventerar vilka möjligheter och behov som finns i kommunen. I utredningen bör t ex ingå ytterligare utbyggnader och utfyllnader i Oskarshamns hamn, kommande byggen av allmänna vägar, exploatering av nya områden. Inriktningen i utredningen bör vara att få kortast möjliga transporter och minsta möjliga störningar.

SKB:s svar

Det överskott om c:a 1 miljon m³ bergmassor som nämns ovan uppstår vid tillredningen av tillfarterna till slutförvaret, dvs under de första 7-8 åren efter det att bygget inletts. Det är en period som ligger relativt nära i tiden varför det borde finnas goda möjligheter att bedöma avsättningsmöjligheterna för bergmassorna. Under drift uppstår inget nettoöverskott utan det som blir över kommer att mellanlagras för senare användning för återfyllning av tillfartsramper och schakt.

SKB delar kommunens syn om att bergmassorna utgör en resurs som bör användas på ett lämpligt sätt. Ur miljösynpunkt är det positivt att kunna minska förbrukningen av naturgrus. Kommunen önskar en utredning om möjlig användning för bergmassorna och ger ett antal exempel på möjlig användning. De exempel som ges faller inom det som ligger inom ramen för den kommunala planeringen och inom det området torde kommunen besitta bättre kompetens än SKB. SKB skulle därför vilja rekommendera kommunen att göra en sammanställning av möjliga projekt i kommunen. SKB kan sedan utreda hur dessa projekts behov av bergmassor skulle kunna tillgodoses och hur transporter, krossning mm löses på ett miljömässigt godtagbart sätt.

FRÅGA NR 10

2005-05-20

FRÅGAN ANMÄLD AV:
LKO:s kommungrupp

ÄMNESOMRÅDE:
Bentonit eller annat återfyllnadsmaterial, transporter och pressning.

FRÅGESTÄLLNING:
Bentonit är huvudalternativet som buffertmaterial i KBS-3-metoden, dels som pressade block runt kopparkapseln, dels inblandat i återfyllningen till deponerings- och transporttunnlar. Den bentonit som studeras finns i USA och kommer sannolikt att transporteras hit med båt. Alternativa lermaterial kan finnas i Europa eller i Sverige och där behöver transportalternativen belysas. Sammantaget rör det sig om stora volymer under en lång tidsperiod.

Behov av upplagsytor och magasin för bentonit och andra återfyllnadsmaterial är viktiga frågor att utreda.

Det krävs en industrianläggning för att pressa bentonitblock eller andra alternativa lerblock som ska placeras runt kapseln. Lokaliseringen av denna anläggning kan kopplas till var den obearbetade bentoniten tas i land.

Kommunen önskar få utrett alla aspekter på hantering av bentoniten och andra återfyllnadsmaterial. I utredningen bör ingå alternativa transportsätt, alternativ för mellanlagring samt lokalisering av anläggning för pressning av block.

Kommunens uppfattning i frågan och om behovet av utredning:

Kommunens generella krav är att så mycket som möjligt av erforderlig verksamhet och anläggningar för slutförvarssystemet också ska lokaliseras till den kommun där slutförvaret placeras. Oskarshamns hamn bör ha goda förutsättningar att fungera som mottagare och kunna magasinera bentoniten. Även en anläggning för pressning av bentonitblock bör med fördel kunna placeras inom hamnområdet eller i dess omedelbara närhet. Detta alternativ behöver utredas tillsammans med alternativen att förlägga verksamhet och anläggningar till Simpervarp eller i direkt anslutning till slutförvarsplatsen.

Kommunen önskar få utrett vilka krav som ställs vid hantering av bentoniten och andra återfyllnadsmaterial samt vilka krav som ställs på en anläggning för pressning. Kommunen vill se en utredning av de alternativ som finns för transport, mellanlagring och tillverkning och deras socioekonomiska och miljömässiga konsekvenser.

Kommentar från SKB:

Eftersom det rör sig om stora mängder lermaterial under lång tid så bör hamnen för lossningen av massorna vara så nära djupförvaret som är praktiskt möjligt. Detta för att minimera vägtransporter. Oskarshamns hamn borde vara ett bra alternativ. Ett studiebesök planeras till Halden i Norge där stora mängder Kaolin hanteras. Oskarshamns hamnchef planerar att vara med på detta besök.

Vad gäller tillverkningen av block för buffert och alternativt återfyllning så planeras denna att placeras direkt i anslutning till Djupförvaret. Den största anledningen till detta är att materialet är lätt att transportera i bulk medan hantering, omlastning och transport av de färdiga blocken bör minimeras för att minimera risken för skador. Vad gäller eventuell tillverkning av block för återfyllnaden så kommer dessa troligen att innehålla krossat berg från Djupförvaret vilket gör transportbehovet minskar avsevärt om tillverkningen sker direkt i anslutning till Djupförvaret.

FRÅGA NR 11

2005-05-20 rev 05-23

Frågan anmäld av:
LKO's Säkerhetsgrupp

Ämnesområde:
Transparens i platsvalet

Frågeställning:

Hur ska olika platsvalskriterier vägas samman till en samlad värdering?

SKB har fr.o.m. kompletteringen till FUD-Program 1992 i olika omgångar redovisat platsvalsfaktorer indelade i olika grupper. Det är SKB:s uttalade avsikt (i avgränsningsrapporten för MKB) att "platsens för- och nackdelar ska vägas samman till en samlad värdering". Det går dock inte att utläsa i FUD 04 hur den samlade värderingen ska göras. Rimligen handlar det om att göra kopplingarna mellan systemanalys, säkerhetsanalys, platsvalskriterier och platsundersökningsprogram tydliga.

Kommunen önskar att SKB tar fram en rapport som tydligt redovisar platsvalsfaktorerna (t.ex. geologi, inkluderande kust-inland, mark och miljö, samhällsaspekter), hur de eventuellt har modifierats mellan olika steg i platsvalet, hur de har använts i dessa olika steg, samt hur de ska användas i det slutliga platsvalet.

I FUD 04 påpekar SKB att det finns ett omfattande jämförelsematerial att tillgå från tidigare typområdesundersökningar och från det finska kärnavfallsprogrammet. Kommunen menar att rapporten även kan beskriva hur detta jämförelsematerial ska användas.

Kommunens uppfattning i frågan och om behovet av utredning:

Oskarshamns kommun har konsekvent genom åren poängterat att transparens i platsvalet är av avgörande betydelse för platsvalsprocessens trovärdighet. Detta har särskilt gjorts i ett antal yttranden om SKB:s FUD program (senast om FUD 2004) och i kommunens beslut om att låta SKB påbörja platsundersökningar i Oskarshamn (Villkor 5).

Flera steg i platsvalsprocessen är redan tagna (val av kommuner för förundersökningar, val av områden för platsundersökningar). Nu är processen inne i ett skede med preliminära säkerhetsbedömningar för tre aktuella platser och val av plats för fortsatta undersökningar i Oskarshamn. Det återstår tre år till SKB:s lokaliseringsansökan.

SKB:s svar

SKB har senast i FUD 2004 (Handlingsplanen avsnitt A4.6, sid 398-400) redovisat de principer SKB avser tillämpa i platsvalet. De redovisades mera utförligt redan i FUD-K (kapitel 10, sid 131-146) och inga förändringar av betydelse har skett sedan dess. Vad gäller kraven på bergets egenskaper på en plats finns dessa redovisade i rapporten "Vilka krav ställer djupförvaret på berget – Geovetenskapliga lämplighetsindikatorer och kriterier för lokalisering och platsutvärdering" (R-00-15).

Ett grundläggande förutsättning för den plats som väljs för slutförvaret för använt kärnbränsle är att kraven på långsiktig säkerhet ska vara uppfyllda. SKB har i FUD-K och där refererade underlagsrapporter redovisat de egenskaper hos berget som är av betydelse för säkerheten baserat på tidigare genomförda säkerhetsanalyser. Dessa krav, kriterier och önskemål kommer till exempel att användas i de preliminära säkerhetsbedömningarna för att bedöma om fortsatta undersökningar är motiverade. En viss uppdatering av kraven och önskemålen har skett mot bakgrund av de analyser som genomförts i SR-Can interim. Det är viktigt att notera att dessa krav och önskemål inte kan ersätta en fullständig säkerhetsanalys där en sammanvägning sker av samtliga faktorer av betydelse för säkerheten. Det är idag omöjligt att exakt säga hur kraven kommer att tillämpas, det vore att föregripa resultaten av de säkerhetsanalyser som planeras innan ansökan. Vi förväntar oss dock inte att de nya analyserna ska medföra några större förändringar och att de egenskaper hos berget som är av betydelse för säkerheten i huvudsak kommer att vara de som tidigare redovisats. För att ge perspektiv på valet av plats ur geologisk synpunkt kommer SKB att sammanställa det omfattande jämförelsematerial som finns från typområdesundersökningarna och det finska kärnavfallsprogrammet. Syftet är att visa på hur egenskaper av betydelse för säkerhet och för byggbarhet/drift på de nu undersökta platserna förhåller sig till andra undersökta platser.

Slutförvaret innebär etablering av en industri och den påverkan detta medför under förvarets bygge och drift samt på lång sikt måste stämmas av mot miljöbalkens hänsynsregler, mot miljö kvalitetsnormer och mot lokala, regionala och nationella miljömål. Anläggningarna ska lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet och lokaliseringen ska inte hämma en långsiktigt god hushållning med mark och vatten.

För att slutförvaret ska komma till stånd krävs ett politiskt och opinionsmässigt stöd. Den berörda kommunen måste liksom regeringen acceptera lokaliseringen. I praktiken innebär det att det krävs ett förtroende för SKB och kärnavfallsprogrammet hos folkvalda – lokalt och nationellt – samt hos allmänheten, i synnerhet bland närboende.

Transparens i platsvalet uppnås genom en tydlig presentation av faktorer av betydelse för säkerhet, strålskydd, miljökonsekvenser och samhällspåverkan underbyggd av fakta från de platser som undersökts, utretts och analyserats. Det är SKB:s uppgift att lägga fram fakta på ett väl strukturerat och pedagogiskt sätt så att grunderna för platsvalet kan förstås av berörda. SKB anser inte att en teoretisk genomgång av platsvalsfaktorer och en särskild redovisning av dessa utöver de som redan lämnats skulle tillföra något positivt till beslutsprocessen i detta skede. Det bästa sättet att uppnå transparens är att SKB på ett tydligt sätt lägger fram fakta och värderingar när de finns sammanställda, vilket vi räknar med kan ske 2008. Alla kan då göra sin egen bedömning baserat på ett fullständigt material – som är tillgängligt för alla.

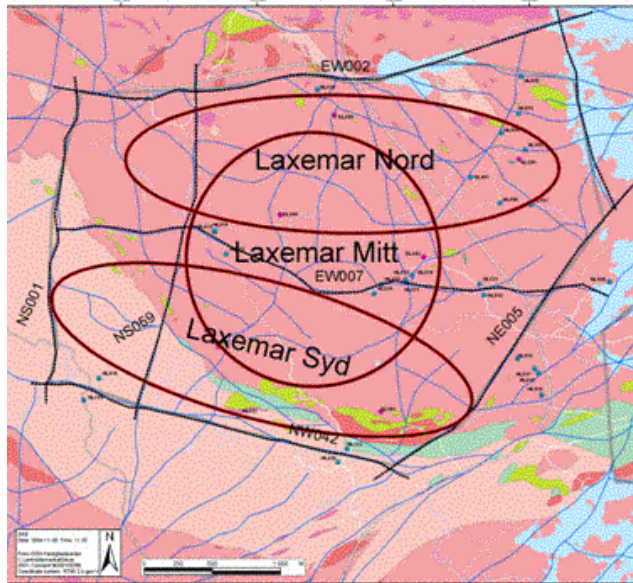
Bilaga 4

Lägesrapport från platsundersökningen i Forsmark.
Olle Olsson, SKB.

Muntlig lägesrapport från platsundersökningen i Forsmark gavs. Inga bilder visades.

Alternativ för fokusering inom Laxemar (illustration av exempel)

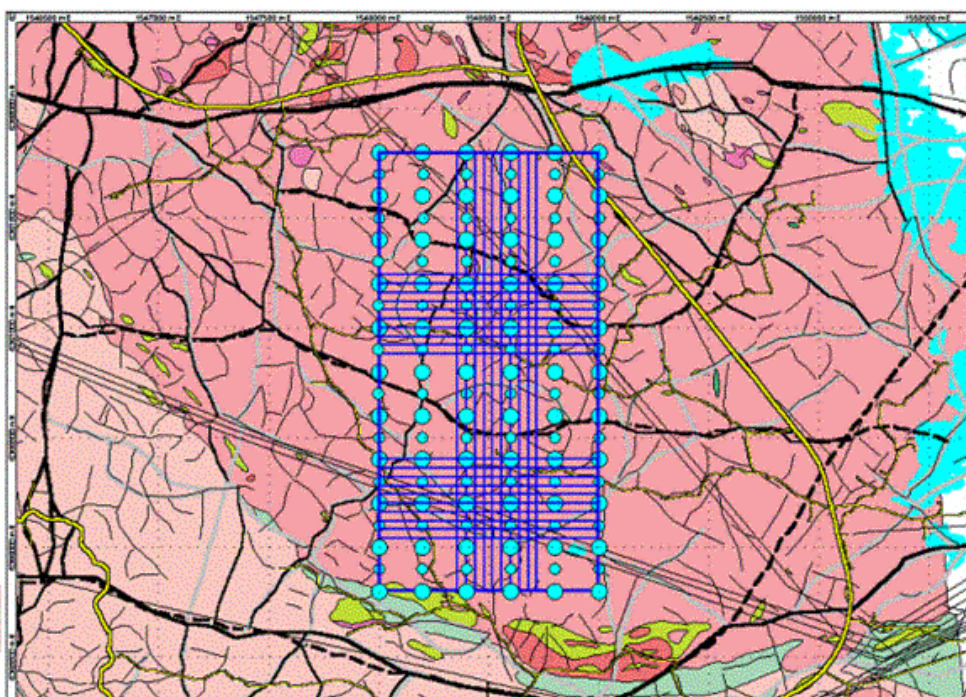
- "Laxemar Mitt" är huvudalternativ
- "Nord" och "Syd" aktuella endast om EW007 ej kan passeras av tunnlar på förvarsnivå
- varianter kan förekomma om väsentliga egenskaper styr åt något håll

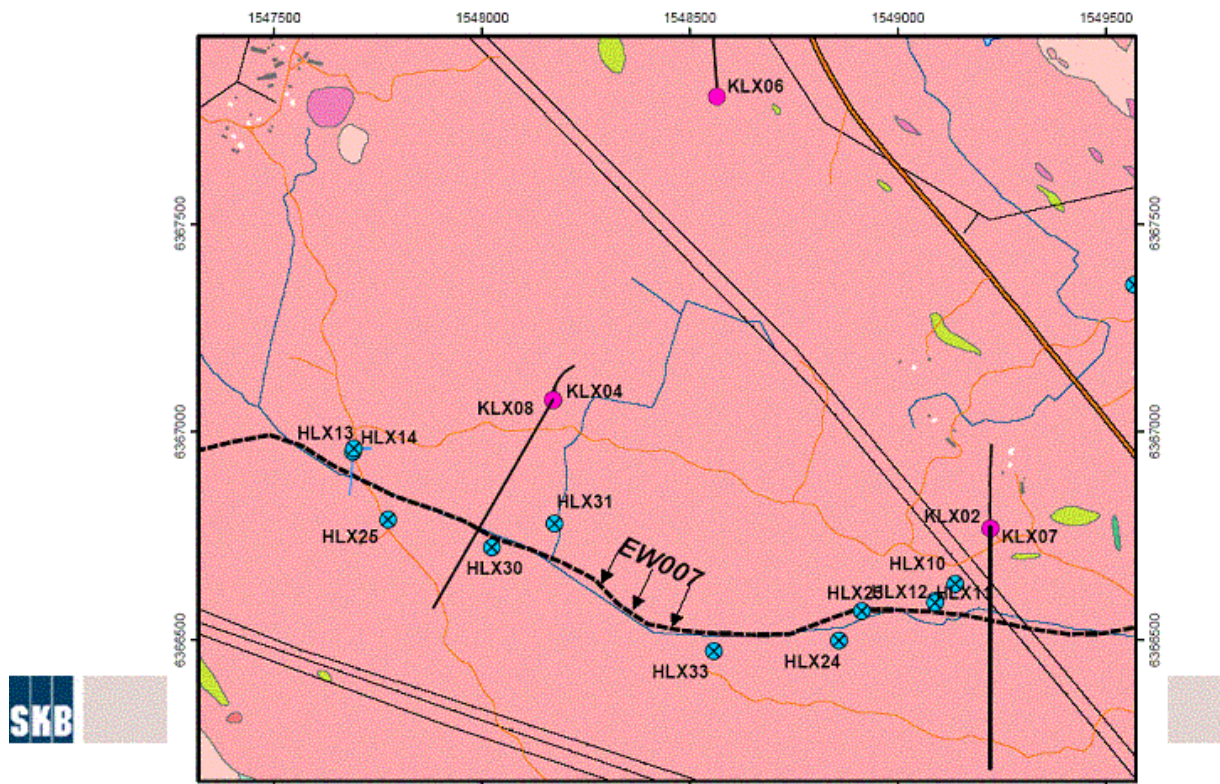
- **Strategi för KPLU; att begränsa ytan för de fortsatta undersökningarna (Fokusering)**
- Kan med nuvarande kunskap ännu inte göras för Laxemar
- Först fördjupa kunskapen inom fyra väsentliga frågeställningar:
 - **Berggrundens homogenitet S Laxemar**
 - **Värmeledningsförmågens variation inom Ävrögraniten**
 - **Förekomst och egenskaper för väsentliga deformationszoner**
 - **Bergmassans vattenförande egenskaper; variation inom området**
 - **Bergmassans spröda strukturer (sprickor och mindre deformationszoner) är det som väsentligen styr vattenföringen**

Markgeofysik Laxemar våren 2005

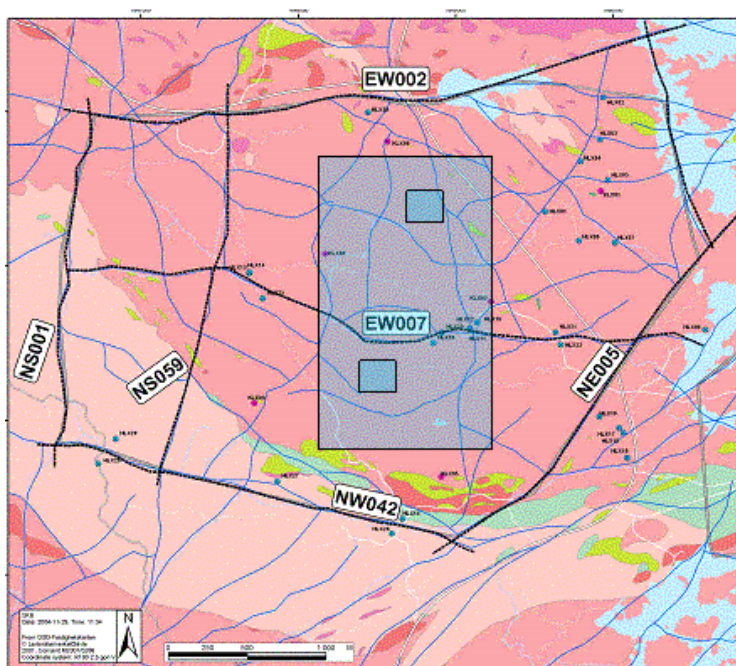
- Bergmassans egenskaper på representativ yta
- Ev. variation mellan norra och södra delen
- Metoderna resistivitet och magnet

KLX07 och KLX08

Kärnbörplatser för bergmassan mot djupet

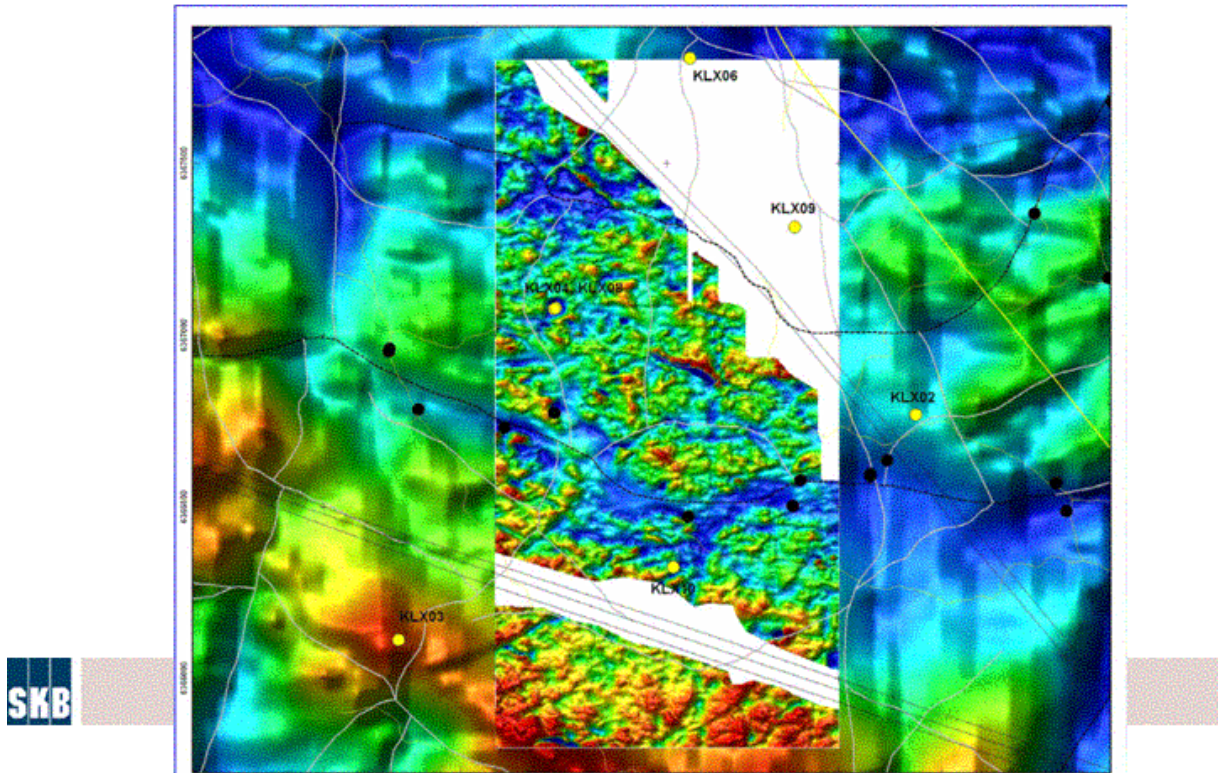

Syfte:

- Karakterisera bergmassans egenskaper mot djupet, ev skillnad norr/söder
- Inom samma område som markgeofysik

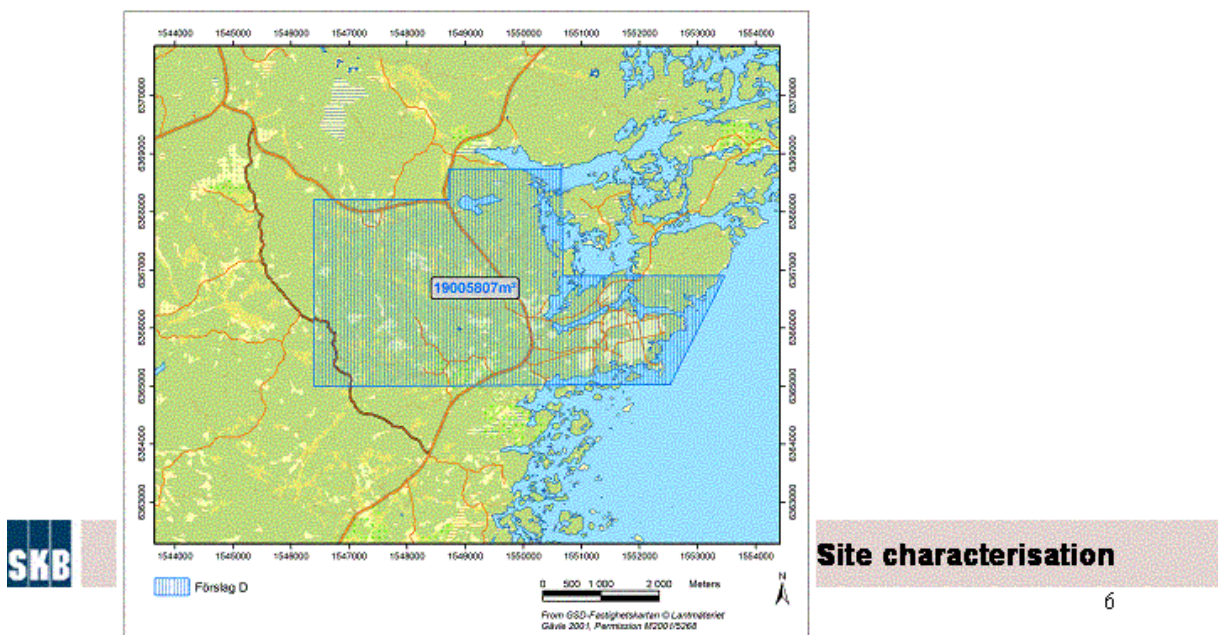
Markgeofysik Laxemar 2005

- **Detaljerad magnetmätning pågår; jämför detaljer med tidigare flygmätning**

Flygmätningar med Laserskanning och flygfotografering, 2005

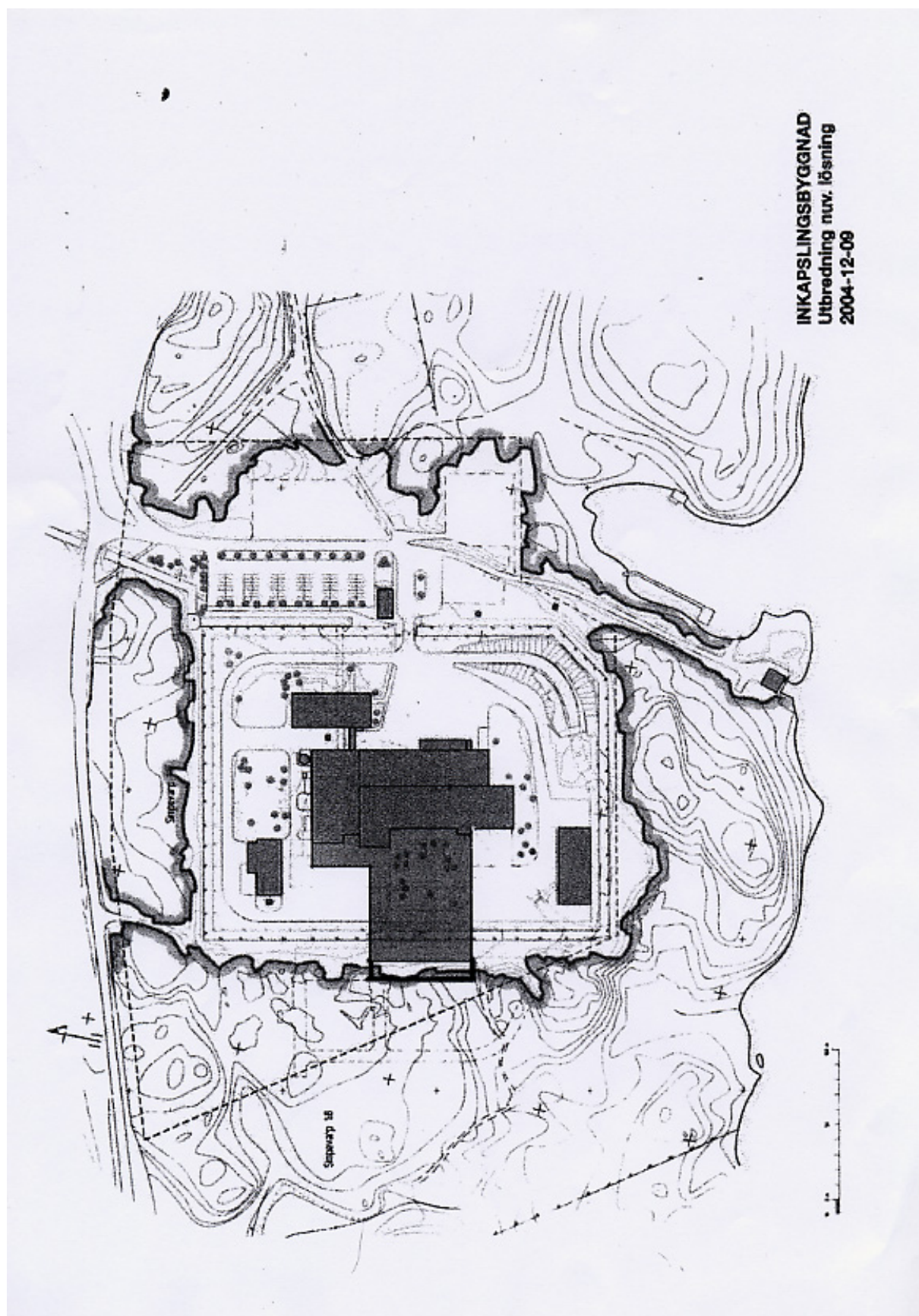
- Bergmassans spröda strukturer (10-1000m längd)
- Stöd för tolkning av markgeofysik

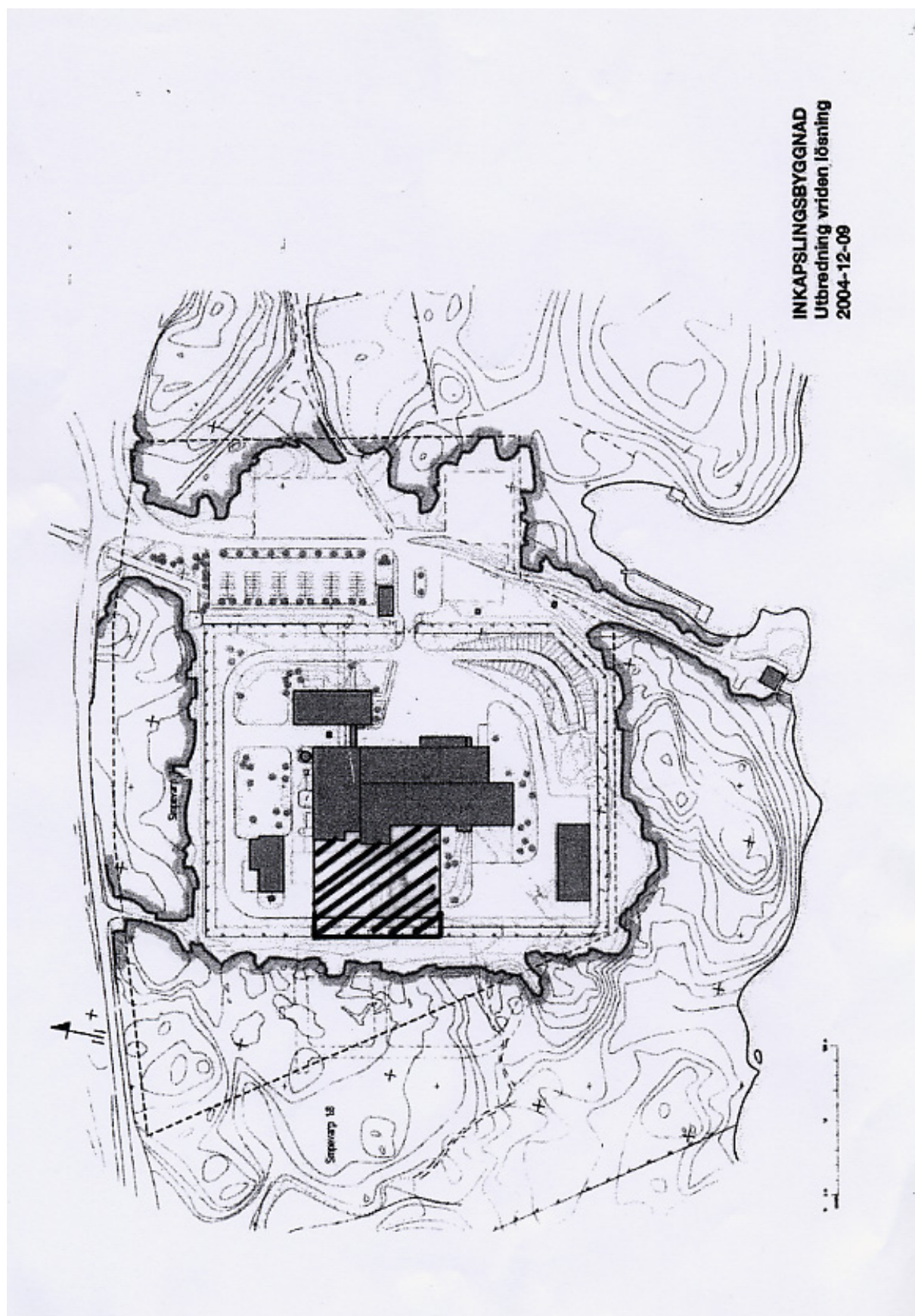

Ramverk för arbetsgruppens uppgift

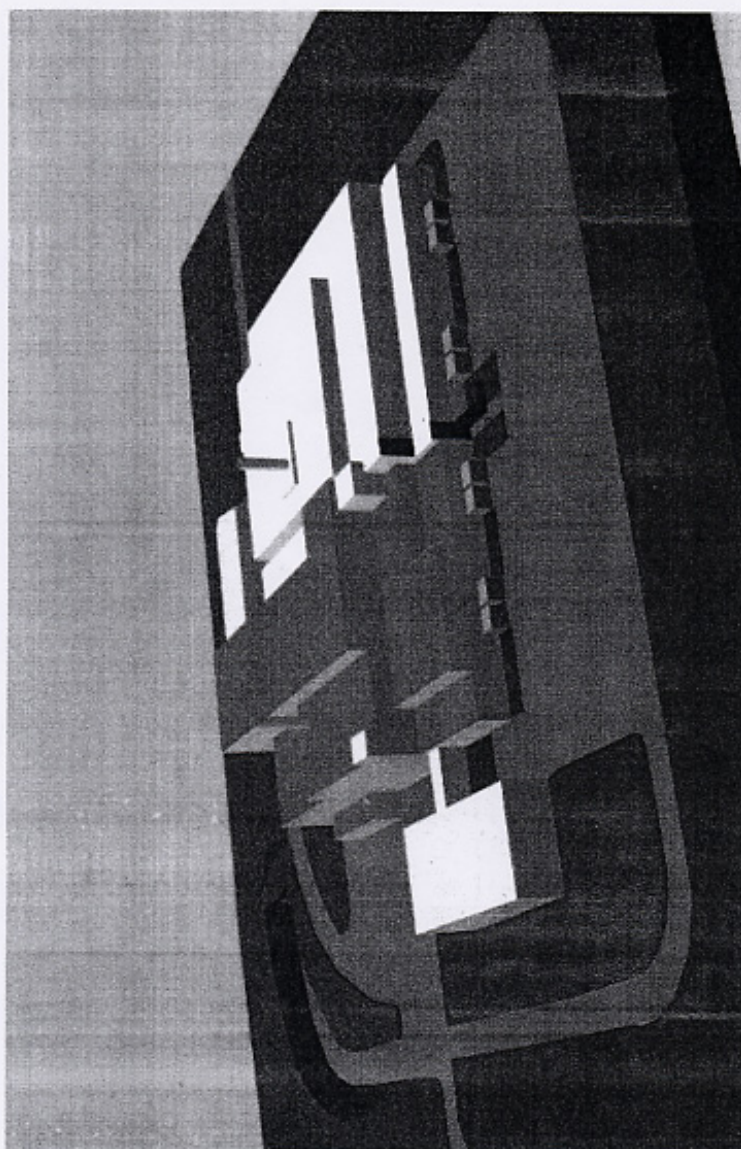
- **Ref PM 2005-04-14**
- **Bergmassans spröda strukturer inom Laxemar, och ev signifikant variation inom området ska bedömas inför Fokuseringen 22 juni-05**
- **Förutsätter samordnad utvärdering av markgeofysik och flygmätningar och med stöd av geologiska fältkontroller**
- **Organiseras som arbetsgrupp, som idag inleder sitt arbete**
- **Uppdrag från POU, med FIL-möten som styrgrupp**
- **Operativ ledare Roy S**
- **Jan H och CHW svarar för POM-kvalitet**
- **Leif S, Carl-Axel svarar för tolkning av geofysik**
- **Peter H och Mats N för tolkning av flyglaser/flygfoton**
- **Roy, Peter Leif svarar för geologiska fältkontroller**

Inkapslingsanläggning norrvy

SKB

Inkapslingsprojektet

- Referenssvetsmetod vald
- Preliminär säkerhetsredovisning
- Anläggningsprojektering
- Strategi för laddning av kapslar
- Kapselredovisning
- Systemanalys
- Långsiktig säkerhetsanalys SR-CAN
- Redovisning av transportsystem
- Inkapslingsanläggning i Forsmark
- MKB, samråd

Aktuellt MKB & samråd

- Årssammanställning samråd 2004 - nyligen tryckt
- Omfattnings- och avgränsningsrapport – lämnas till tryckning under sommaren

Aktuellt MKB & samråd, forts.

- Samrådsmöte i Hägnad 5 april.
 - Öppet hus – 7 personer från allmänheten
 - Samrådsmötet – ca 30 personer från allmänheten.
- Samrådsmöte med "fritidsboende":
 - 4 juni i Forsmark
 - 3 juli i Oskarshamn

Aktuellt MKB & samråd, forts.

- **"Sen höst" 2005.**
 - Samrådsmöte med allmänheten i Oskarshamn och Forstmark om struktur och innehåll i MKB, speciellt för inkapslingsanläggningen.
- **"Våren" 2006.**
 - Samrådsmöte med allmänheten i Oskarshamn och Forstmark om redovisning i MKB av alternativa metoder och lokaliseringar.
- **"Hösten" 2006.**
 - Samrådsmöte med allmänheten i Oskarshamn. "Projektering". Fördjupning av mötet 5 april 2005 med aktuellt underlag om valt område (Simpevarp eller Laxemar).

Aktuellt MKB & samråd, forts.

- **Samråd med andra länder enligt Esbo-konventionen.**
 - Information om slutförvarsprojektet och förfrågan om att delta i samråd skickas (via Naturvårdsverket) till länderna kring Östersjön i höst.

Studieresa 24-27 augusti

Onsdag 24 aug	
"För-/eftermiddag"	Gemensamt möte på Arlanda
"Sen eftermiddag"	Avresa till Paris
Torsdag 25 aug	
Förmiddag	ANDRA presenterar det Franska programmet
Eftermiddag	Representanter från Bryssel, EU: <i>Hur går arbetet till med att ta fram direktiv?</i>
Freitag 26 aug	
Morgon	Resa till Bure.
Eftermiddag	Träffa referensgrupper, lokala politiker etc. Besök laboratoriet.
Kväll	Återresa till Paris
Lördag 27 aug	
Alt 1	Ledig förmiddag, hemresa eftermiddag/kväll
Alt 2	Tidig hemresa

Studieresa 25-27 augusti, forts

Betalning

Respektive part bekostar hotell och flyg. Faktura från SKB.

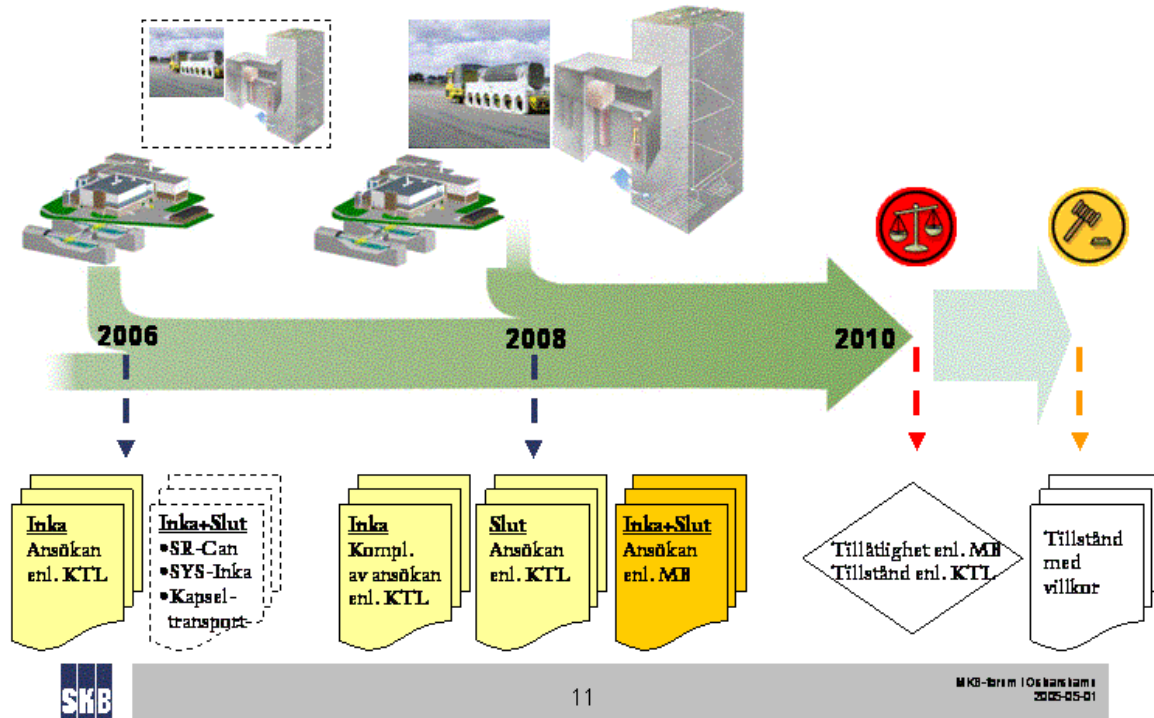
SKB bekostar övrigt

Anmälan

Till Lars Birgersson inom 2 veckor (15 juni). Antal och namn.

Handlingsplan för tillståndsprövningen

Miljödomstolen i Vänersborgs yttrande till regeringen för Ringhals kärnkraftverk

- Domstolen anser att hinder för bifall föreligger avseende:
 - kärnbränsleavfallet enligt hänsynsreglerna i kap. 2,
 - kärnkraftsäkerhet enligt stoppregeln i MB 2:9 och
 - energihushållning enligt stoppregeln i MB 2:9

P g a detta och då även annat allmänt intresse av synnerlig vikt än miljöintresset berörs bedömer domstolen förhållandena sådana att målet ska överlämnas till regeringen för prövning av om särskilda skäl för bifall finns.

Synpunkter på yttrandet

Att sluthanteringen av kärnavfallet inte är löst eller kan lösas så att miljöbalkens krav uppfylls är inte korrekt !

- Slutförvaringen kan med KBS-3 metoden ske på ett sätt som uppfyller högt ställda miljö- och säkerhetskrav.
- Baserat på SKB:s FUD-program med omfattande forskning och vetenskaplig prövning har regeringen flera gånger uttalat att sluthanteringen av använt kärnbränsle kan lösas på ett säkert sätt.
- Det är anmärkningsvärt att miljödomstolen inte på något sätt försökt informera sig i frågan

Erfarenheter från miljöprövningen av Ringhals kärnkraftverk

- Miljöbalken är fortfarande oprövad inom området och kan ge utrymme för oförutsedda & skiftande tolkningar
- Att även s k följdföretag till sökt verksamhet ska beaktas var känt men fick större betydelse än förväntat
- Samspelet miljöbalken / kärntekniklagen resp. miljödomstol / myndigheter fungerar ännu inte tillfredsställande
- Beskrivning av kärnavfallshanteringen och dess status behövs
- Sökanden har ej givits möjlighet att komplettera underlaget på de avgörande punkterna
- Understryker betydelsen av genomförda förändringar av tillståndsprövning / beslutsprocess !

MKB-forums arbete, form och innehåll

MKB-forums arbetsordning – förutsätter konsensuslösningar

LKO Lokal kompetensupbyggnad i Oskarshamn - projekt kärnavfall. Platsundersökningsskedet

MKB-forums arbete, form och innehåll

Bakgrund

Arbetsgrupp

- förslag på arbetsinnehåll och arbetsformer
- procedur för dagordningen
- verksamhetsplan för 2005 och 2006
- principer för öppna möten
- förslag till deltagande från andra parter (MKG, utomstående forskare m fl)

LKO Lokal kompetensupbyggnad i Oskarshamn - projekt kärnavfall. Platsundersökningsskedet